

Gabriela Zibritova:

Dokumentumok a könyvkultúra történetéhez
Egy közös adatbázis építése

A közös múltunk -valóság, a közös jövőnk - kihívás. Tőlünk függ, milyen lesz ez a jövő. A közös jövőnknek nagyon sok oldala van - politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális és sokféle együttműködési formára lesz szükség.

A jövőbeli együttműködés egy részével szeretnék foglalkozni a könyvkultúra fejlődésének a közös kutatásával.

A könyvkultúra történetét olyan összefogó fogalomként értelmezem, amely tanulmányozza az összes folyamatot és jelenséget a könyv keletkezésétől a recepcióig, a könyv olvasásáig.

Több mint ezeréves fejlődés folyamán a Kárpát-medencében több nép élt, művelődött. A könyv és a nyomtatott szöveg különféle - részben egyforma, de részben eltérő szerepet - játszott ezeknek a népeknek az életében és fejlődésében.

A közös jövőnkben nagy lehetőségek nyílnak a könyvkultúra fejlődésének és társadalmi szerepének közös kutatására. Hogy ez a kutatás lehetséges, és gyümölcsöző legyen, több feltételt kéne teljesíteni. A fontos feltételek közé tartozik a tájékozottság az eddigi megjelent szakmai irodalomról, másképpen fogalmazva - mi az, ami a mai napig fel van tárva a közös múltunkról a könyvkultúra területén.

Örömmel vettem tudomásul, hogy ez év áprilisában a szakmai kolokviumon, amely Budapesten ülésezett, és a Kárpát-medence könyvkultúra történetének a kutatásával foglalkozott, már elfogadták a könyvkultúra történetének a bibliográfiai elkészítésének a gondolatát.^x Így nem kell már érvelni a bibliográfia fontosságáról és a továbbiakban foglalkozhatok röviden néhány problémával, amely kapcsolódik az adatbázis építéséhez. megjegyzem, hogy Magyarország és Szlovákia példáján szeretném ezeket a problémákat bemutatni, nem érzem magam kompetensnek az ausztriai, horvátországi, esetleg más országok szituációjával foglalkozni.

1. Milyen dokumentumokat kéne regisztrálni?

^x Komorová, K.: Vyskum dejín kniznej kultúry v Karpatskej kotline. In: Kniznice a informácie, roc. 32, 2000, c 7-8, s. 288-293.

A könyveken, gyűjteményes köteteken és cikkeken kívül felhívnám a figyelmet

a szakdolgozatokra, főleg a tanszékeken, amelyeknek a nagyobb része nem jelent meg nyomtatott formában, és az egyéb ún. "szürke" irodalomra, amely fontos adatokat tartalmazhat.

2. Milyen időszakból?

A történelmi kutatásokban a dokumentumok fontossága nincs időhöz kötve, így fontos lehet a 18.-19. században megjelent irodalom éppen úgy, mint a legújabb.

3. A nyelv

Komoly problémát okoz a dokumentumok nyelve. Sajnos, a magyar és a szlovák (román, horvát, stb.) nyelv nem kompatibilis. Így a megjelent szakirodalom tanulmányozása és kihasználása komoly problémát jelent. Az eddigi több szakmai kiadványban a szerzők egyszerűen nem veszik számításba a nekik ismeretlen nyelvben megjelent eredményeket attól függetlenül, hogy az adott témával kapcsolatosan fontos adatokat tartalmaznak. Ezt a problémát az adatbázis nem oldja meg egészen, de részben bizonyos könnyítést jelentene, hogyha az anotáció és a tárgyszó - hogyha nem numerikus osztályozást választunk- nemzetközi nyelvben (németül , angolul) lenne. Ez biztosítaná az adatbázis kihasználását nemcsak az érintett országokban, de európai vonatkozásban is.

Természetesen, az adatbázis kiépítésének több más problémája is van, beleszámítva a technikai problémákat. De egy ilyen adatbázis alapfeltétele az eredményes kutatásnak. Az eddigi bibliográfiák, amelyek rendelkezésünkre állnak - ABHB, a Magyar Könyvszemlében megjelenő éves szakirodalom-áttekintés, a szlovákiai régebben évente megjelenő könyvtáros szakirodalom jegyzéke, stb. - nem biztosítják a kumulatív áttekintést, a szakirodalom egyes részeit regisztrálják, de ez nem elegendő a modern kutatás biztosítására.

Egy komplex adatbázis lehetővé tenné:

1. a komplex áttekintést az elért eredményekről
2. komplex szakmai munkáknak a készítését
3. célszerűen tervezni a közös kutatási irányzatokat a közös jövőnkben.